

شماره چاپ: ۷۷۵

دوره هشتم - سال دوم

شماره ثبت: ۳۳۵

تاریخ چاپ: ۱۳۸۸/۵/۷

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح دفاتر رسمی ازدواج و طلاق و کانون
سردفتران ازدواج و طلاق»

کد موضوعی: ۲۴۰

شماره مسلسل: ۹۹۰۰

مهر ماه ۱۳۸۸

به نام خدا

فهرست مطالب

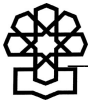
۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۳.....	سابقه موضوع
۳.....	ارزیابی دلایل تقدیم طرح
۶.....	بررسی مواد طرح
۱۴.....	جمع بندی نهایی
۱۵.....	ضمیمه
۲۳.....	منابع و مآخذ

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح دفاتر رسمی ازدواج و طلاق و کانون
سردفتران ازدواج و طلاق»

چکیده

در رابطه با دفاتر رسمی ازدواج و طلاق تاکنون قانون خاصی به تصویب نرسیده است و به سبب فقدان یک کانون تخصصی، سردفتران این دفاتر از مزایای کانون مزبور محروم بوده‌اند. به بیان دیگر از مهمترین مشکلات این سردفتران عدم پیش‌بینی بازنشستگی برای ایشان است که باعث شده آنها در کهنسالی نیز جهت تأمین مالی افراد تحت تکفل خود به‌کار ادامه دهند و این مسئله مشکلات فراوانی برای ایشان و سایر مردم ایجاد کرده است. طرح پیشنهادی که در راستای رفع این مشکلات مطرح شده است با وجود برخی نقاط قوت، به سبب پاره‌ای ابهامات عملی مهم و اساسی مخصوصاً در مورد نحوه بازنشستگی اجباری سردفتران شاغل در هنگام تصویب این طرح، نمی‌تواند مشکلات ناشی از عدم پیش‌بینی بازنشستگی این سردفتران را رفع کند و از این‌رو لازم است ضمن اصلاح سایر ایرادات موجود در این طرح، مواد راجع به بازنشستگی اجباری سردفتران با توجه به ضرورت‌های عملی مورد بازنگری قرار گیرد.

مقدمه

دفاتر رسمی یکی از قدیمی‌ترین و موفق‌ترین مصادیق انواع خصوصی‌سازی در کشور ما هستند؛ به‌نحوی که در طول هشتاد سال گذشته خدمات فراوانی را بدون تحمیل هزینه‌های مربوط به امکانات و نیروی مالی به دولت، انجام داده‌اند.

دفاتر ازدواج و طلاق از جمله دفاتر رسمی هستند که نقش مهمی در تحکیم نهاد خانواده دارند. علیرغم اهمیت کار این دفاتر تاکنون قانون خاصی درمورد آنها به تصویب نرسیده و از این‌رو لازم است مقررات مربوط به آنها ساماندهی و تبیین شود. با توجه به اینکه این دفاتر مؤسساتی خصوصی تلقی می‌شوند که طبق نظامات حکومتی به ارائه خدمات می‌پردازند به سبب عدم پیش‌بینی سازوکار مربوط به بازنشستگی، سردفتران ازدواج و طلاق در کهنسالی نیز مجبور به ادامه کار هستند که این امر موجب بروز مشکلات فراوانی برای ایشان و مردم شده و مانع فراهم شدن شرایط جهت ورود و اشتغال نیروهای جوان شده است. از جمله مزایا و امتیازاتی که سران دفاتر ازدواج و طلاق به‌علت نبود کانون تخصصی از آن محروم هستند می‌توان به کمک جهت پیشرفت علمی سردفتران، ایجاد وحدت رویه در جهت اجرای مقررات مربوط، انجام امور راجع به بیمه بازنشستگی سردفتران و همکاری با سازمان ثبت اسناد و املاک کشور جهت بازرسی از این دفاتر اشاره کرد.

در این راستا در مقدمه توجیهی این طرح لزوم ساماندهی و تبیین وظایف، تکالیف، شرایط انتخاب، گزینش سران دفاتر ازدواج و طلاق و چگونگی تشکیل کانون مربوط و نحوه رسیدگی به تخلفات و سایر امور راجع به سردفتران ازدواج و طلاق به‌عنوان دلایل ارائه این طرح معرفی شده‌اند.

در رابطه با دفاتر رسمی ازدواج و طلاق تاکنون قانون خاصی به تصویب نرسیده و صرفاً در برخی قوانین از جمله مواد محدودی از قانون **دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران مصوب ۱۳۵۴** اشاراتی به مقررات دفاتر ازدواج و طلاق شده و مقررات این دفاتر صرفاً در نظام‌نامه‌های قوه قضائیه و برخی بخش‌نامه‌های ثبتی مورد اشاره قرار گرفته است که از جمله آنها می‌توان به نظام‌نامه دفتر ثبت ازدواج و طلاق مصوب ۱۳۲۰/۷/۱۷ وزارت عدلیه، آیین‌نامه متحدالشکل شدن ثبت ازدواج و طلاق مصوب مرداد ماه ۱۳۱۱ وزارت عدلیه و نظام‌نامه مربوط به انتخاب سران دفاتر ازدواج و طلاق مصوب ۱۳۷۸/۸/۱۰ رئیس قوه قضائیه اشاره کرد.

ارزیابی دلایل تقدیم طرح

براساس مقدمه این طرح لزوم ساماندهی و تبیین وظایف، تکالیف و شرایط انتخاب سران دفاتر ازدواج و طلاق از دلایل ارائه این طرح معرفی شده است که با توجه به سابقه این موضوع و نبود قانون خاص برای دفاتر ازدواج و طلاق چنین اقدامی مفید به نظر می‌رسد. از دیگر دلایل ارائه این طرح تبیین چگونگی تشکیل کانون تخصصی مربوط است. لزوم شناسایی و تعیین سازوکار بازنشستگی سردفتران ازدواج و طلاق نیز از مهمترین دلایلی است که مؤید ضرورت تشکیل کانون سردفتران ازدواج و طلاق است. همان‌گونه که در مقدمه نیز به آن اشاره شد به علت عدم پیش‌بینی بازنشستگی برای سردفتران ازدواج و طلاق، این افراد با وجود کهولت سن برای تأمین هزینه‌های

زندگی خود به ادامه کار مجبورند که این امر موجب بروز مشکلات فراوانی برای ایشان و مردم شده است. در مواد این طرح با در نظر گرفتن شرایطی برای بازنشستگی اختیاری (ماده (۵) طرح) و بازنشستگی اجباری (ماده (۶) طرح) در کنار تشکیل کانون سردفتران در جهت رفع این مشکلات تلاش شده و با اشاره به تشکیل کانون سردفتران ازدواج و طلاق (ماده (۸) طرح) به وسیله سازمان ثبت اسناد و املاک کشور در این راستا گام برداشته شده است.

از دیگر نکات قوت این طرح توجه به نگرانی و اعتراض مستمر برخی از سردفتران ازدواج و طلاق به مقررات ماده (۳۵) قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران مصوب ۱۳۵۴ است که بر مبنای آن سردفتران ازدواج و طلاق فاقد نماینده در دادگاه انتظامی سردفتران هستند و نماینده کانون سردفتران اسناد رسمی که در جریان مشکلات صنفی سران دفاتر ازدواج نیست، به عنوان نماینده سران دفاتر ازدواج در دادگاه انتظامی سردفتران شرکت می‌کند که در تبصره «۲» ماده (۷) این طرح جهت رفع این مسئله نیز اقدام شده است.

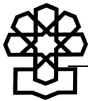
باید اذعان کرد که موارد مذکور در بالا از نقاط قوت این طرح است، اما طرح مزبور در یک نگاه کلی ایراداتی نیز دارد:

۱. در مواد (۵) و (۶) این طرح به موضوع بازنشستگی اختیاری و اجباری سردفتران پرداخته شده است. با وجود پذیرش ضرورت توجه به این موضوع باید گفت که روش اتخاذ شده در این طرح موجب بروز مشکلات شدیدتری خواهد شد. زیرا الزام سردفترانی که قبل از تصویب این قانون به کار اشتغال داشته‌اند و به علت درآمد پایین و مشکلات مالی در سنین بالای ۷۵ سال یا نزدیک به ۷۵ سال مجبور به

ادامه کارند به بازنشستگی بدون پرداخت هیچگونه کمک هزینه و حق بازنشستگی در عمل موجب ایجاد مشکلات فراوانی می‌شود و با توجه به تعداد زیاد این سردفتران و نبود منبع مالی، پرداخت حقوق بازنشستگی به ایشان غیرممکن است. از طرف دیگر، حتی در صورت تشکیل کانون سردفتران ازدواج و طلاق، به سبب خصوصی بودن حساب بازنشستگی آن و نیز عدم پرداخت حق بیمه بازنشستگی توسط سردفتران مزبور به حساب کانون، از طریق آن کانون نیز نمی‌توان اقدام به پرداخت حقوق بازنشستگی به این قبیل سردفتران کرد. از این رو، به سبب عدم امکان پرداخت حق بازنشستگی به ایشان و احتیاج مالی این افراد به ادامه فعالیت (حداقل تا زمانی که صلاحیت جسمی ادامه فعالیت را دارند) بازنشستگی اجباری برای این اشخاص مشکلات عملی فراوانی را برای ایشان و افراد تحت تکفل آنها ایجاد خواهد کرد.

۲. ماده (۷) این طرح با ارجاع موارد مشابه به قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفترياران مصوب ۱۳۵۴ سعی کرده است موجبات اختصار طرح را فراهم آورد، گاهی این ایجاز باعث اخلاص شده و در برخی موارد اشتباهات قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفترياران مصوب ۱۳۵۴ را در رابطه با دفاتر ازدواج و طلاق نیز تکرار شده است. از جمله اشکالاتی که در قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفترياران مصوب ۱۳۵۴ قابل توجه است، تعداد نامتناسب دادگاه‌های بدوی و تجدید نظر انتظامی سردفتران است که تعداد آنها تناسبی با تعداد دفاتر رسمی و پرونده‌های مطروحه ندارد و براساس اعلام مسئولان و اعضای آن

دادگاه‌ها تعداد آنها در عمل ناکافی است.^۱ به این جهت ارجاع به این مواد باید به تریبی باشد که به تکرار کاستی‌های مذکور منجر نشود.

بجز این ایرادات اساسی اشکالات دیگری نیز در این طرح ملاحظه می‌شود که در ذیل به آنها اشاره می‌شود:

بررسی مواد طرح

ماده (۲)

در ماده (۲) این طرح آمده است «اداره امور دفترخانه به عهده سردفتر است که با رعایت مقررات این قانون بنا به پیشنهاد سازمان ثبت اسناد و املاک کشور با جلب نظر مشورتی کانون سردفتران...» انتخاب می‌شود؛ درحالی که عبارت «جلب نظر مشورتی کانون» دارای ابهام است و از لحاظ عملی نیز ممکن است موجب تکرار مشکلات و تداوم اختلافات کنونی در مورد دفاتر اسناد رسمی شود.^۲ در این ماده حتی پیش‌بینی نشده است که در صورت عدم تشکیل کانون در استان مربوط، باید نظر مشورتی کدام نهاد جلب شود.

بنابراین پیشنهاد می‌شود به جای جلب نظر مشورتی کانون (که شاید صرفاً در

۱. براساس ماده (۳۴) قانون مذکور، در هر استان صرفاً یک دادگاه بدوی انتظامی برای رسیدگی به تخلفات انتظامی تمامی سران دفاتر اسناد رسمی و ازدواج و طلاق و نیز تنها یک دادگاه تجدید نظر در سطح کشور برای رسیدگی به درخواست‌های تجدید نظر در آرای بدوی مربوطه پیش‌بینی شده است

۲. به نحوی که در سال ۱۳۸۷ میان سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و کانون سردفتران اسناد رسمی جهت انتخاب سردفتران جدید اختلاف به وجود آمد.

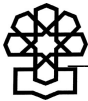
راستای منافع صنفی و عدم تمایل به ورود افراد جدید به سردفتری اعلام نظر کند)، نظر استصوابی کمیسیونی مرکب از رئیس دادگستری و مدیر کل ثبت استان و رئیس هیئت مدیره کانون سردفتران استان جلب شود و در ادامه ماده نیز اضافه شود، تا زمانی که در مراکز استان کانون سردفتران ازدواج و طلاق تأسیس نشده است، دادستان شهرستان مرکز استان یا نماینده وی جایگزین رئیس هیئت مدیره کانون سردفتران استان خواهد بود.

براساس این، لازم است ماده (۲) بدین نحو اصلاح شود: «اداره امور دفترخانه برعهده شخصی است که با رعایت مقررات این قانون به موجب ابلاغ رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور یا نماینده وی منصوب و سردفتر نامیده می‌شود.

تبصره - تعداد سردفتران ازدواج مورد نیاز در هر استان با جلب نظر کمیسیونی مرکب از رئیس کل دادگستری و مدیر کل ثبت و رئیس هیئت مدیره کانون سردفتران ازدواج و طلاق استان یا نمایندگان آنان تعیین می‌شود. تا زمانی که در مراکز استان کانون سردفتران تأسیس نشده است، دادستان شهرستان مرکز استان یا نماینده وی جایگزین رئیس هیئت مدیره کانون سردفتران ازدواج و طلاق استان می‌گردد».

ماده (۴)

در این ماده شرایط انتخاب سردفتران ازدواج و طلاق تعیین نشده و اشاره به آن جهت رفع ابهام مفید است. در این ماده حداقل سن سردفتران ازدواج در بدو اشتغال ۲۵ سال معرفی شده است که با توجه به اینکه افراد پس از گذراندن دوره سربازی و اتمام دوره کارشناسی به سن ۲۵ سالگی می‌رسند، شناسایی ۳۵ سال به‌عنوان حداقل سن، موجب

می‌شود امکان اشتغال افراد در هنگام آمادگی برای اشتغال در این زمینه فراهم نشود. از سوی دیگر، تعیین سن مذکور برخلاف رویه موجود و نیز تصریح نظام‌نامه کنونی مربوط به انتخاب سران دفاتر ازدواج و طلاق مصوب سال ۱۳۷۸ رئیس قوه قضائیه است که حداقل ۲۵ سال تمام را برای تصدی دفتر ازدواج کافی می‌داند.

بنابراین پیشنهاد می‌شود ۲۵ سال به‌عنوان حداقل سن برای اشتغال به سردفتری ازدواج تعیین و ماده (۴) به شکل زیر اصلاح شود:

«سن سردفتر ازدواج به‌هنگام نصب نباید کمتر از ۲۵ سال و بیشتر از ۵۰ سال باشد».

ماده (۵)

این ماده به بازنشستگی اختیاری سردفتران ازدواج و طلاق پرداخته و به ایشان اجازه داده است در صورت دارا بودن ۳۰ سال سابقه سردفتری ازدواج تقاضای بازنشستگی کنند. این ماده علیرغم به کار بردن عبارت «پس از تصویب این قانون»، دارای این ابهام است که ابتدای ۳۰ سال سابقه مذکور از چه زمانی محسوب می‌شود و به این ترتیب مشخص نیست که آیا سوابق سردفتری اشخاص پیش از تصویب این قانون نیز جهت درخواست بازنشستگی لحاظ می‌شود یا خیر؟ و نیز اگر سوابق افراد پیش از تصویب این قانون جهت درخواست بازنشستگی، مورد لحاظ قرار گیرد، نحوه پرداخت حقوق بازنشستگی به ایشان چگونه خواهد بود؟

به این ترتیب پیشنهاد می‌شود برای رفع هرگونه ابهام ابتدای ۳۰ سال سابقه مذکور(که بعد از تصویب این قانون و آغاز به پرداخت حق بیمه توسط سردفتران

است) به روشنی و بدون هرگونه ابهام مشخص شود.

از طرف دیگر به سبب اینکه معمولاً سنوات لازم برای بازنشستگی ۳۰ سال است و در این مدت افراد حق بیمه بازنشستگی خود را به کانون سردفتران ازدواج و طلاق پرداخته‌اند و در صورت بازنشستگی از حقوق مربوطه برخوردار خواهند بود، در راستای فراهم شدن زمینه ورود نیروهای جوان و اشتغال ایشان پیشنهاد می‌شود، سردفتران مزبور پس از ۳۰ سال سابقه اشتغال به سردفتری و پرداخت حق بیمه اجباراً بازنشسته شوند.

به این ترتیب پیشنهاد می‌شود ماده (۵) به شرح زیر اصلاح شود:

«کلیه سردفتران موضوع این قانون که دارای ۳۰ سال سابقه خدمت اعم از متوالی یا متناوب باشند بازنشسته خواهند شد. ابتدای سابقه مذکور از تاریخ اجرایی شدن این قانون است.»

ماده (۶)

در این ماده سن بازنشستگی اجباری سردفتران ازدواج و طلاق تعیین شده است. همان‌گونه که قبلاً ذکر آن گذشت، در چارچوب مقررات کنونی، بازنشستگی سردفتران ازدواج و طلاق پیش‌بینی نشده و این مسئله موجب بروز مشکلات فراوانی شده است. برای رفع این مشکلات، در این طرح سن ۷۰ سالگی برای بازنشستگی اجباری افرادی که پس از تصویب این طرح به سردفتری ازدواج مشغول می‌شود و ۷۵ سالگی برای بازنشستگی اجباری افرادی که هنگام تصویب این طرح شاغل هستند، تعیین شده است. پیشنهاد می‌شود با توجه به پیش‌بینی تشکیل کانون سردفتران در

این طرح و پرداخت حقوق بازنشستگی و از طرف دیگر ضرورت فراهم شدن زمینه اشتغال برای جوانان، سن بازنشستگی اجباری برای سردفترانی که بعد از تصویب این طرح به کار اشتغال می‌یابند از ۷۰ سال به ۶۵ سال کاهش یابد.^۱

از مهمترین موضوعاتی که این طرح به آنها پرداخته است، بازنشستگی سران دفاتر ازدواج و طلاق است. در رابطه با سردفترانی که بعد از تصویب این قانون به سردفتری اشتغال می‌یابند مواد (۵) و (۶) برخی شرایط مربوط به بازنشستگی ایشان را تعیین کرده است.

آنچه لازم است مورد توجه بیشتری قرار گیرد، تبصره ذیل ماده (۶) این طرح است که بیان داشته «سردفتران ازدواج و طلاق که در تاریخ تصویب این قانون به کار اشتغال دارند، می‌توانند تا سن ۷۵ سالگی به کار ادامه دهند». این تبصره در ذیل ماده (۶) این طرح که ۷۰ سالگی را به عنوان سن بازنشستگی اجباری تعیین کرده، به افراد شاغل هنگام تصویب این طرح، اجازه اشتغال تا ۷۵ سالگی را داده است.

نکته قابل توجه در ماده (۶)، ابهام موجود در تبصره ذیل این ماده است. به نحوی که از آن دو معنای کاملاً متفاوت به ذهن متبادر می‌شود.

اولین معنا اینکه، سردفتران ازدواج و طلاق که هنگام تصویب این قانون به سردفتری ازدواج اشتغال دارند، با رسیدن به سن ۷۵ سالگی به اجبار از ادامه اشتغال منفصل می‌شوند و از هیچ‌گونه حق بازنشستگی نیز برخوردار نخواهند بود.

با توجه به اینکه در مقررات قبلی و نیز در ابلاغ این سردفتران کوچک‌ترین

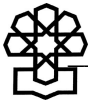
۱. همان‌گونه که درمورد دفاتر اسناد رسمی و بسیاری از دیگر مشاغل، سن ۶۵ سال به منظور بازنشستگی اجباری تعیین شده است.

اشاره‌ای به این موضع نشده و رویه سابق نیز برخلاف آن بوده است، این اقدام با حقوق مکتسب ایشان و نیز ضروریات عملی در تعارض خواهد بود. زیرا به سبب مشکلات مالی (به خصوص در مناطق کم درآمد) برخی از ایشان برای تأمین مخارج افراد تحت تکفل خود بعد از سن ۷۵ سالگی و حداقل تا زمانی که صلاحیت جسمی ادامه اشتغال را دارند، مجبور به ادامه فعالیت هستند و اجبار ایشان به ترک شغل، بدون پرداخت هیچ‌گونه حقوق بازنشستگی موجب سختی معیشت و مشکلات فراوانی برای ایشان می‌شود.

دومین معنایی که از این تبصره به ذهن متبادر می‌شود، بازنشستگی اجباری این افراد بعد از رسیدن به سن ۷۵ سالگی همراه با پرداخت حق بازنشستگی به ایشان است که در صورتی که امکان عملی آن وجود داشته باشد، ایرادات قبلی در مورد آن مطرح نخواهد بود و البته ایراد قابل توجه در صورتی که این معنا در این طرح مورد نظر باشد این است که با توجه به اینکه این افراد تاکنون به کانون سردفتران ازدواج و طلاق حق بیمه بازنشستگی نپرداخته‌اند و به سبب اینکه کانون مذکور و صندوق آن دارای ساختار خصوصی است، قادر به پرداخت حق بازنشستگی به این افراد نخواهد بود و البته اگر منظور از این تبصره پرداخت حقوق بازنشستگی این افراد توسط دولت است، این ماده با اصل هفتادوپنجم (۷۵) قانون اساسی مغایر خواهد بود.

به این ترتیب برای رفع اشکالات مذکور پیشنهاد می‌شود افرادی که قبل از تصویب این قانون به سردفتری ازدواج اشتغال داشته‌اند، مانند سردفتران جدید موظف به پرداخت بخشی از حق التحریر خود به‌طور ماهیانه به کانون سردفتران ازدواج و طلاق شده و بعد از رسیدن به سن معینی (مثلاً ۶۵ سال) بتوانند تقاضای

بازنشستگی کنند و پرداخت حقوق بازنشستگی به ایشان براساس سنواتی که حق بیمه پرداخته‌اند صورت گیرد و آن دسته از این افراد نیز که دارای سابقه پرداخت حق بیمه بازنشستگی در سایر صندوق‌ها هستند، با انتقال سوابق مذکور به صندوق کانون سردفتران ازدواج و طلاق، سنوات مزبور در سابقه ایشان محسوب شود و در زمانی که جمع سوابق مذکور و سنوات اشتغال ایشان بعد از تصویب این قانون به ۳۰ سال بالغ گردید، بازنشسته شوند.

بنابراین به جای ماده (۶) این طرح متن زیر پیشنهاد می‌شود:

«سردفترانی که پس از اجرایی شدن این قانون به سردفتری ازدواج منصوب می‌شوند پس از رسیدن به ۶۵ سال تمام بر اساس مقررات این قانون بازنشسته خواهند شد.

سردفترانی که قبل از اجرایی شدن این قانون به سردفتری ازدواج یا ازدواج و طلاق اشتغال داشته‌اند، می‌توانند در صورت وجود شرایط مقرر در ماده (۴) و با رعایت مفاد ماده (۵) این قانون به اشتغال خود ادامه دهند یا پس از رسیدن به سن ۶۵ سال تمام تقاضای بازنشستگی کنند. در این صورت، اشخاص مزبور به ازای سنواتی که حق بیمه پرداخته‌اند از حقوق بازنشستگی برخوردار خواهند شد.

تبصره «۱» - نحوه استفاده سردفتران موضوع این قانون از مزایای بازنشستگی به موجب آیین‌نامه این قانون تعیین خواهد شد.

تبصره «۲» - سوابق بیمه‌ای سردفتران موضوع این قانون نزد صندوق‌های بازنشستگی عمومی یا دولتی به کانون سردفتران ازدواج و طلاق انتقال می‌یابد و جزء سوابق مذکور در مواد (۵) و (۷) محاسبه می‌گردد. ترتیبات انتقال سوابق مذکور

به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با همکاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، کانون سردفتران ازدواج و طلاق تهران و وزارتخانه‌های دادگستری و امور اقتصادی و دارایی ظرف ۶ ماه تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید».

ماده (۹)

در این ماده ترکیب و تعداد اعضای کانون سردفتران ازدواج و طلاق معین شده است. اشتباه اساسی در این ماده اشاره به دفترياران دفاتر ازدواج و طلاق است^۱ درحالی که این دفاتر فاقد دفتريارند.

از طرف دیگر ضرورتی برای عضویت ضروری یکی از بازنشستگان در این کانون نیست و سردفتران باید مختار باشند تا در جهت اهداف و نیازهای صنفی خود اشخاصی را به نمایندگی انتخاب کنند و از این جهت می‌توان به ایشان این اختیار را داد که بتوانند برای استفاده از تجربه بازنشستگان از میان آنان نیز یک نفر را انتخاب کنند. ولی اجبار ایشان به انتخاب یک نفر از بازنشستگان منطقی به نظر نمی‌رسد.

با توجه به ضرورت تصریح بر قوانین منسوخ براساس آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، لازم است در این ماده مواد نسخ شده مشخص شوند که با توجه به مقدمات و پیشنهادات مذکور، مواد (۳۴) و (۳۵) قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفترياران مصوب ۱۳۵۴ (در رابطه با تعداد دادگاه‌های بدوی و تجدید نظر انتظامی سردفتران و ترکیب اعضای آنها) در حدود مغایرت نسبت به دفاتر ازدواج و طلاق نسخ می‌شوند.

۱. «...یکی از میان سردفتران و یکی از میان دفترياران بازنشسته توسط بازنشستگان انتخاب می‌شوند...».

بنابراین پیشنهاد می‌شود متن ماده مذکور به صورت زیر اصلاح شود:

«کانون سردفتران ازدواج و طلاق به وسیله هیئت مدیره‌ای مرکب از پنج عضو اصلی و دو عضو علی‌البدل اداره می‌شود. این افراد از میان سردفتران شاغل و بازنشسته به وسیله سردفتران شاغل انتخاب می‌شوند.

نحوه انتخابات، سایر شرایط انتخاب‌شوندگان و انتخاب‌کنندگان، اختیارات و وظایف و اقدامات کانون مذکور مطابق مقرراتی است که برای کانون سردفتران اسناد رسمی مقرر گردیده است.

تبصره - رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور نسبت به صدور ابلاغ اعضای منتخب اصلی و علی‌البدل هیئت مدیره کانون سردفتران ازدواج و طلاق اقدام می‌کند».

جمع‌بندی نهایی

این طرح دارای نکات قوت مهمی است که از جمله آنها می‌توان به ضرورت شناسایی راهکار بازنشستگی سران دفاتر ازدواج و طلاق اشاره کرد، ولی باید توجه داشت که رویه اتخاذ شده جهت بازنشستگی اجباری سردفتران شاغل از لحاظ عملی با اشکالات فراوانی مواجه و نیازمند اصلاح است. از دیگر نکات قوت این طرح پیش‌بینی تشکیل کانون تخصصی سردفتران ازدواج و طلاق است که البته در این مورد نیز برخی از نکات ضروری از جمله نحوه اداره موجودی حساب کانون و پیش‌بینی صندوق تعاون برای این سردفتران مغفول مانده است.

به منظور رفع کاستی‌های مذکور مواد این طرح در جلسات عدیده و با حضور کارشناسان و اهل فن مورد اصلاح و بازبینی قرار گرفته است که جزئیات در ضمیمه این گزارش تقدیم می‌شود.

ضمیمه

(متن پیشنهادی، طرح دفاتر رسمی ازدواج و طلاق و کانون سردفتران ازدواج و طلاق)

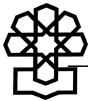
ماده (۱)

دفتر ازدواج و طلاق واحد وابسته به سازمان ثبت اسناد و املاک کشور است و برای ثبت وقایع راجع به ازدواج و طلاق طبق قوانین و مقررات تشکیل می‌شود. سازمان و وظایف دفترخانه تابع قوانین و مقررات راجع به آن است.

ماده (۲)

اداره امور دفترخانه برعهده شخصی است که با رعایت مقررات این قانون به موجب ابلاغ رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور یا نماینده وی منصوب و سردفتر نامیده می‌شود.

تبصره - تعیین تعداد سردفتران ازدواج مورد نیاز در هر استان با جلب نظر کمیسیونی مرکب از رئیس کل دادگستری و مدیر کل ثبت و رئیس هیئت مدیره کانون سردفتران ازدواج و طلاق استان یا نمایندگان آنان به عمل خواهد آمد. تا زمانی که در

مراکز استان کانون سردفتران تأسیس نشده است، دادستان شهرستان مرکز استان یا نماینده وی جایگزین رئیس هیئت مدیره کانون سردفتران ازدواج و طلاق استان می‌گردد.

ماده (۳)

اشخاص متأهل زیر را که دارای کارت پایان خدمت یا معافیت دائم از خدمت نظام وظیفه هستند، از طریق آزمون کتبی، اختبار و پس از اتمام دوره کارآموزی به سردفتری ازدواج می‌توان منصوب نمود:

۱. دارندگان گواهی پایان سطح ۲ از حوزه‌های علمیه مورد تأیید شورای مدیریت حوزه علمیه قم یا خراسان،
۲. دارندگان مدرک کارشناسی حقوق در کلیه گرایش‌ها و الهیات در گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی یا علوم قرآن و حدیث و دارندگان کارشناسی ارشد پیوسته معارف اسلامی و حقوق در تمام گرایش‌ها یا الهیات در گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی یا علوم قرآن و حدیث و نیز دانشجویان دوره کارشناسی ارشد پیوسته در رشته - گرایش‌های مذکور از دانشگاه‌های مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری که براساس گواهی دانشگاه مربوط تمامی واحدهای مقطع کارشناسی را با موفقیت گذرانده باشند.
۳. دارندگان گواهی افتاء از مراجع مسلم اهل سنت که به تأیید رئیس قوه قضائیه رسیده باشد.

تبصره «۱» - اشخاصی که بنابر گواهی شورای مدیریت حوزه علمیه قم یا

خراسان دارای تصدیق اجتهاد باشند یا اجتهاد آنها به تأیید شورای نگهبان قانون اساسی رسیده باشد، از امتحان کتبی و اختبار معافاند.

تبصره «۲» - سردفتران ازدواج و طلاق اقلیت‌های دینی با رعایت مقررات مربوط به احوال شخصیه آنان پس از معرفی و گواهی مراکز رسمی دینی مربوط منصوب خواهند شد.

ماده (۴)

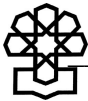
سردفتران ازدواج باید برای انتخاب و ابقاء دارای شرایط زیر باشند:

۱. تدین به دین مبین اسلام جز درخصوص اشخاص موضوع تبصره «۲» ماده قبل،
۲. التزام به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و اصل مترقی ولایت فقیه،
۳. تابعیت ایران،
۴. التزام به احکام شرعی،
۵. توانایی انجام کار.

ماده (۵)

اشخاص زیر را نمی‌توان به سمت سردفتری ازدواج انتخاب یا ابقاء کرد:

۱. محجورین،
۲. محکومین به انفصال دائم از خدمات عمومی و دولتی یا وکالت دادگستری،
۳. معتادین به مواد ممنوعه.

تبصره «۱» - انفصال موقت از خدمات عمومی و دولتی و محرومیت از تمام یا برخی حقوق اجتماعی، در مدت انفصال یا محرومیت، مانع انتخاب یا ابقاء محسوب می‌شود.

تبصره «۲» - اشخاصی را که به اتهام جرائمی که محکومیت به آنها مستلزم محرومیت از تمام یا بعضی از حقوق اجتماعی است تحت تعقیب قرار گرفته‌اند و علیه ایشان کیفرخواست صادر شده است را نمی‌توان تا صدور حکم قطعی دائر بر براءت به سردفتری ازدواج انتخاب یا ابقاء کرد.

تبصره «۳» - سن سردفتر ازدواج به هنگام نصب نباید کمتر از ۲۵ سال و بیشتر از ۵۰ سال باشد.

تبصره «۴» - سردفتران ازدواج و طلاق پس از اختیاب از میان سردفتران شاغل متقاضی که حداقل ۵ سال سابقه سردفتری ازدواج داشته باشند، انتخاب می‌شوند.

ماده (۶)

کلیه سردفتران موضوع این قانون که دارای سی سال سابقه خدمت اعم از متوالی یا متناوب باشند بازنشسته خواهند شد. ابتدای سابقه مذکور از تاریخ اجرایی شدن این قانون است.

ماده (۷)

سردفترانی که پس از اجرایی شدن این قانون به سردفتری ازدواج منصوب می‌شوند پس از رسیدن به ۶۵ سال تمام بر اساس مقررات این قانون بازنشسته خواهند شد.

ماده (۸)

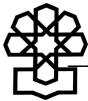
سردفترانی که قبل از اجرایی شدن این قانون به سردفتری ازدواج یا ازدواج و طلاق اشتغال داشته‌اند، می‌توانند در صورت وجود شرایط مقرر در ماده (۴) و با رعایت مفاد ماده (۵) این قانون به اشتغال خود ادامه دهند یا پس از رسیدن به سن ۶۵ سال تمام تقاضای بازنشستگی کنند. در این صورت، اشخاص مزبور به ازای سنواتی که حق بیمه پرداخته‌اند از حقوق بازنشستگی برخوردار خواهند شد.

تبصره «۱» - نحوه استفاده سردفتران موضوع این قانون از مزایای بازنشستگی به موجب آیین‌نامه این قانون تعیین خواهد شد.

تبصره «۲» - سوابق بیمه‌ای سردفتران موضوع این قانون نزد صندوق‌های بازنشستگی عمومی یا دولتی به کانون سردفتران ازدواج و طلاق انتقال می‌یابد و جزء سوابق مذکور در مواد (۵) و (۷) محاسبه می‌گردد. ترتیبات انتقال سوابق مذکور به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با همکاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، کانون سردفتران ازدواج و طلاق تهران و وزارتخانه‌های دادگستری و امور اقتصادی و دارایی ظرف ۶ ماه تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

ماده (۹)

سردفتران ازدواج و طلاق از حیث سوگند، مسئولیت، مرخصی و معذوریت، کفالت، مدت اعتبار ابلاغ سردفتری، فوت و معرفی جانشین و نقل و انتقال تابع قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران مصوب ۱۳۵۴ با اصلاحیه‌های بعدی خواهند بود.

تبصره «۱» - سردفتران ازدواج و طلاق که کفالت دفاتر دیگر به آنها واگذار و سوابق تحویل می‌شود، نباید واقعه جدیدی در دفاتر تحت کفالت ثبت کنند.

تبصره «۲» - انفصال دائم یا موقت از سردفتری ازدواج برای سردفتران ازدواج و طلاق حسب مورد موجب برکناری دائم یا موقت از تصدی دفتر طلاق است.

ماده (۱۰)

به منظور رسیدگی به تخلفات انتظامی سردفتران موضوع این قانون به تعداد لازم دادگاه بدوی در اداره کل ثبت هر استان و برای تجدید نظر در احکام غیرقطعی دادگاه‌های مزبور، به تعداد لازم دادگاه تجدید نظر در سازمان ثبت اسناد و املاک کشور تشکیل می‌شود. تشخیص تعداد دادگاه‌های انتظامی مورد نیاز اعم از بدوی و تجدید نظر با رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور است.

تبصره «۱» - سردفتران موضوع این قانون از حیث مقررات مربوط به تعقیب و مجازات انتظامی و رد آن و ترکیب اعضا و مراجع رسیدگی‌کننده تابع قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران مصوب ۱۳۵۴ با اصلاحیه‌های بعدی خواهند بود.

تبصره «۲» - سردفتر عضو دادگاه بدوی انتظامی سردفتران ازدواج و طلاق از میان سردفتران ازدواج و طلاق مرکز استان به انتخاب هیئت مدیره کانون محل و در صورت عدم تشکیل کانون در محل به انتخاب رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور تعیین می‌شود.

تبصره «۳» - سردفتر عضو دادگاه تجدید نظر انتظامی سردفتران ازدواج و

طلاق از میان سردفتران ازدواج و طلاق تهران به انتخاب هیئت مدیره کانون سردفتران ازدواج و طلاق تهران تعیین می‌گردد و در صورت عدم تشکیل کانون در تهران به انتخاب رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور.

ماده (۱۱)

سازمان ثبت اسناد و املاک کشور در تهران و سایر استان‌ها که حداقل دارای پنجاه دفتر ازدواج یا ازدواج و طلاق باشند، کانون سردفتران ازدواج و طلاق را تحت نظارت خود تشکیل خواهد داد. کانون دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی و از نظر تشکیلات تابع سازمان ثبت اسناد و املاک کشور است.

ماده (۱۲)

کانون سردفتران ازدواج و طلاق به وسیله هیئت مدیره‌ای مرکب از پنج عضو اصلی و دو عضو علی‌البدل اداره می‌شود. این افراد از میان سردفتران شاغل و بازنشسته به وسیله سردفتران شاغل انتخاب می‌شوند.

نحوه انتخابات، سایر شرایط انتخاب‌شوندگان و انتخاب‌کنندگان، اختیارات و وظایف و اقدامات کانون مذکور مطابق مقرراتی است که برای کانون سردفتران اسناد رسمی مقرر گردیده است.

تبصره - رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور نسبت به صدور ابلاغ اعضای منتخب اصلی و علی‌البدل هیئت مدیره کانون سردفتران ازدواج و طلاق اقدام می‌کند.

ماده (۱۳)

به منظور تأمین وجوه لازم جهت اجرای مفاد این قانون دفاتر ازدواج و طلاق مکلفند همه ماهه ۱۰ درصد از حق‌التحریر دریافتی را به حساب کانون سردفتران ازدواج و طلاق استان تهران واریز کنند.

تبصره - کانون استان تهران مکلف است موجودی حساب موضوع این ماده را به مصرف خرید اوراق مشارکت برساند و یا در یکی از بانک‌های دولتی به حساب سپرده بلندمدت بگذارد و از سود آن اقدام به تشکیل شرکت تعاونی اعتبار سردفتران ازدواج و طلاق کند که ارائه کمک‌های ضروری یا دادن وام به سردفتران موضوع این قانون از وظایف شرکت تعاونی مذکور است. نحوه خرید و نگهداری اوراق مشارکت و سپرده‌گذاری در بانک و اقدامات لازم جهت تشکیل شرکت تعاونی مزبور طبق آیین‌نامه این قانون خواهد بود.

ماده (۱۴)

مواد (۳۴) و (۳۵) قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران مصوب ۱۳۵۴ در حدود مغایرت با مقررات این قانون و سایر مقررات مغایر با این قانون نسخ می‌شوند و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مکلف است با همکاری وزارتخانه‌های دادگستری و امور اقتصادی و دارایی ظرف شش ماه از تاریخ تصویب آیین‌نامه اجرایی این قانون را تهیه و پس از تصویب هیئت وزیران به موقع اجرا گذارد.

منابع و مأخذ

۱. تفکریان، محمود. شناخت دفاتر رسمی، تهران، نگابینه، ۱۳۸۵.
۲. حجتی اشرفی، غلامرضا و حمید آذرپور. مجموعه محشای بخشنامه‌های ثبتی، تهران، کتابخانه گنج دانش، ۱۳۸۶.
۳. قانون دفاتر رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران مصوب ۱۳۵۴/۴/۲۵.
۴. آیین‌نامه ماده اول قانون ازدواج شماره ۹۸۶۸ مصوب ۱۳۱۲/۴/۱۹.
۵. آیین‌نامه متحدالشکل شدن ثبت ازدواج و طلاق مصوب مردادماه ۱۳۱۱، وزارت عدلیه.
۶. نظامنامه دفتر ثبت ازدواج و طلاق مصوب ۱۳۱۰/۷/۱۷، وزارت عدلیه با اصلاحات بعدی.
۷. نظامنامه مربوط به انتخاب سران دفاتر ازدواج و طلاق مصوب ۱۳۷۸/۸/۱۰ رئیس قوه قضائیه.

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۹۹۰۰

عنوان گزارش: اظهارنظر کارشناسی درباره: «طرح دفاتر رسمی ازدواج و طلاق و کانون سردفتران ازدواج و طلاق»

نام دفتر: مطالعات حقوقی (گروه حقوق خصوصی)

تهیه و تدوین: احمد حکیم جوادی

مدیر مطالعه: احمد حکیم جوادی

ناظر علمی: علیرضا عالی پناه

متقاضی: کمیسیون قضایی و حقوقی

همکار: مرتضی نکائی

همکار خارج از مرکز: محمود تفکریان

اظهارنظرکنندگان خارج از مرکز: —

سرپرستان: حسین صدری نیا

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ شروع مطالعه: ۱۳۸۸/۵/۱۲

تاریخ خاتمه مطالعه: ۱۳۸۸/۷/۱۸

تاریخ انتشار: ۱۳۸۸/۷/۱۹